

Verlag van het ingevolge artikel 5, sub d., j° 2 Archiefbesluit 1995, gevoerde driehoeksoverleg tussen het ministerie van Justitie, van Economische Zaken, van Financiën, van de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie (KNB) en het Nationaal Archief met betrekking tot de selectielijst, zoals bedoeld in artikel 2, eerste lid, van het Archiefbesluit 1995, van archiefbescheiden van de betrokken zorgdragers op het beleidsterrein Notarissen over de periode vanaf 1945.

Den Haag, mei 2007
Mw. drs. M. van Kooten

INLEIDING

De voorliggende ontwerp-selectielijst is een selectielijst als bedoeld in artikel 2, lid 1 van het Archiefbesluit 1995 (Stb.1995/671). De lijst heeft de vorm van een Basisselectiedocument (BSD). Een BSD bestaat voor het grootste deel uit een lijst van handelingen. In een BSD wordt op grond van een aantal selectiecriteria aan elke handeling een waardering gegeven, die neerkomt op een selectiebeslissing met betrekking tot de bescheiden die de neerslag van de handeling vormen (B = te bewaren; V = te vernietigen).

Het BSD fungeert als selectie-instrument voor de minister van Justitie, van Economische Zaken, van Financiën, en van de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie op het beleidsterrein Notarissen over de periode vanaf 1945.

Er hoeven na vaststelling van deze selectielijst geen andere selectie- en/of vernietigingslijsten te worden ingetrokken.

BELEIDSTERREIN

In het basisselectiedocument staat het ambt van notaris centraal. Het ambt van notaris houdt de bevoegdheid in om authentieke akten te verlijden (of 'passeren') in de gevallen waarin de wet dit aan hem opdraagt of een partij zulks van hem verlangt en andere in de wet aan hem opgedragen werkzaamheden te verrichten. Voorbeelden van ambtelijke werkzaamheden zijn notariële akten betreffende het opmaken van een testament, het opstellen van een samenlevingscontract en het geven van juridische adviezen.

Van overheidswege is het handelen op het beleidsterrein notarissen er op gericht de kwaliteit van de notariële dienstverlening en de continuïteit en de toegankelijkheid van het notariaat te waarborgen. Met dit doel voor ogen zijn er bepalingen vastgesteld op het gebied van onder andere de benoeming en opleidingsvereisten van en het (financiële) toezicht op notarissen. Ten aanzien van de ontwikkeling van de tarieven streeft de overheid er naar de diensten van een notaris voor een ieder toegankelijk te houden.

Reikwijdte van dit BSD

Dit BSD wordt thans ter vaststelling aangeboden voor de volgende actoren:

Actoren onder de zorg van de minister van de minister van Justitie:

- Minister van Justitie
- Centraal Bureau van Bijstand (CBB)
- Commissie tot regeling tarieven van deurwaarders en notarissen bij veilingen
- Commissie voor geschillen van de Stichting Notarieel Pensioenfonds
- Commissie voor het notariaat (Commissie Pitlo)
- Commissie welke tot taak heeft van advies te dienen omtrent de vraag welke bescheiden tezamen met het protocol dienen te worden overgedragen aan de opvolger van een ontslagen of overleden notaris
- Kamer van toezicht
- Werkgroep Associaties Notariaat

Actoren onder de zorg van de minister van Economische Zaken:

- Minister van Economische Zaken

Actoren onder de zorg van de minister van Financiën

- Minister van Financiën

Overige actoren

- Koninklijke Notariële beroepsorganisatie (KNB)

Totstandkoming BSD

Dit BSD is gebaseerd op een institutioneel onderzoek naar de beleidsterreinen Natuurlijke personen en Notarissen dat in 2002 is uitgevoerd door drs. R. van Abel. In 2006 is door het ministerie van Justitie besloten om zowel voor het beleidsterrein Notarissen als voor het beleidsterrein Natuurlijke personen een afzonderlijk RIO en BSD op te stellen. Voor het RIO en BSD Notarissen is begin 2007 aanvullend onderzoek gedaan door drs. P. Fijnheer. Dit aanvullende onderzoek was nodig omdat de context voor verschillende handelingen in eerste instantie als te summier werd beoordeeld. Het aanvullende onderzoek heeft geresulteerd in het RIO *Notarissen. Een institutioneel onderzoek naar het beleidsterrein notarissen (1945 – 2006)*. Dit RIO heeft PIVOT-nummer 172 gekregen.

In eerste instantie zijn in dit BSD de handelingen van de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie (KNB) niet opgenomen. De KNB heeft een eigen selectielijst vastgesteld (*Stcrt.* 2005, 212). In overleg met de KNB is besloten de handeling van de KNB betreffende de zorg voor het inrichten en bijhouden van het Centraal Testamentenregister wel in dit BSD Notarissen op te nemen. Sinds januari 2007 heeft de KNB deze taak van de minister van Justitie overgenomen. Deze handeling staat in paragraaf 3.8, 'De Notariële archieven'. Tevens is een handeling met betrekking tot voorlichting en een handeling met betrekking tot registratie opgenomen voor de KNB, en voor de minister van Justitie voor de periode 1945-2006.

In de selectielijst van de KNB is ook de actor Commissie van toezicht beroepsopleiding notariaat opgenomen. Dit is tevens van toepassing voor de beheerders van de algemene bewaarplaatsen van protocollen in elk arrondissement. Dit zijn notarissen die door de kamers van toezicht worden benoemd.

Van het Bureau Financieel toezicht (BFT) zijn geen handelingen opgenomen, aangezien dit een ZBO met rechtspersoonlijkheid is en derhalve zelf zorgdrager is van het eigen archief.

In dit BSD Notarissen is de actor Commissie tot regeling van tarieven van deurwaarders en notarissen bij veilingen opgenomen. Voor de beroepsgroep Gerechtsdeurwaarders zal nog een basis selectiedocument worden vervaardigd.

Er behoeven geen selectie- of vernietigingslijsten te worden ingetrokken.

Driehoeksoverleg

Het driehoeksoverleg over de concept-selectielijst vond mondeling plaats op 19 april 2007. Daarna is het overleg schriftelijk voortgezet tussen 19 april 2007 en 14 mei 2007.

Deelnemers aan het driehoeksoverleg

Aan het driehoeksverslag werd door de volgende personen (direct dan wel indirect) deelgenomen:

als vertegenwoordigster van de algemene rijksarchivaris

- Mw. drs. M. van Kooten, medewerker Selectie en Acquisitie, Nationaal Archief

als vertegenwoordiger van de zorgdraggers

- Drs. B. Duizer, medewerker Project Wegwerken Archiefachterstanden (PWAA)

De inhoud van het BSD, alsmede de voorgestelde waarderingen zijn beoordeeld door:

namens het ministerie van Justitie

als beleidsdeskundigen:

- Mr. V.A. Dalmijn, senior beleidsmedewerker Juridische Beroepsgroepen en Tolken, Directie Rechtsbestel
- Mr. J.A.M. Janssens, bestuurssecretaris beroepsuitoefening KNB en bewaarder CTR als archiefdeskundige:
- Drs. G. Beks, adviseur Documentaire Informatievoorziening, Directie Informatisering
- Mw. mr. E.E. Minkjan, bestuurssecretaris praktijkoefening, KNB

namens het ministerie van Economische Zaken

als archiefdeskundige:

- Mw. dr. C. Dohmen, adviseur Directie Informatiemanagement en Automatisering

namens het ministerie van Financiën

als archiefdeskundige:

- C. Fieret, medewerker eenheid Documentatie en Informatie

Tijdens het driehoeksoverleg is de volgende procedure gevolgd:

De materiedeskundige, dhr. prof. mr. A. F. Gehlen, heeft op verzoek van de vertegenwoordiger van de algemene rijksarchivaris medewerking verleend aan het uitvoeren van een Historisch Maatschappelijke Analyse (HMA). Deze HMA is uitgevoerd door middel van een interview aan de hand van een door het Nationaal Archief opgestelde vragenlijst. De HMA is als bijlage bijgesloten bij dit verslag driehoeksoverleg.

Belangen ex artikel 2, sub b en c Archiefbesluit 1995

Tijdens het opstellen van het BSD en tijdens het gevoerde driehoeksoverleg is rekening gehouden met de in artikel 2, sub c van het Archiefbesluit 1995 genoemde waarde van de archiefbescheiden als bestanddeel van het cultureel erfgoed en het onder sub d. van hetzelfde besluit genoemde belang van de in de archiefbescheiden voorkomende gegevens voor overheidsorganen, voor recht- of bewijszoekenden en voor historisch onderzoek. Als uitgangspunt van het overleg gold de selectiedoelstelling, die inhoudt dat de belangrijkste bronnen van de Nederlandse samenleving en cultuur veilig worden gesteld voor blijvende bewaring. Met het te bewaren materiaal moet het mogelijk zijn om een reconstructie te maken van de hoofdlijnen van het handelen van de rijksoverheid ten opzichte van haar omgeving, maar ook van de belangrijkste historisch-maatschappelijke gebeurtenissen en ontwikkelingen, voor zo ver deze zijn te reconstrueren uit overheidsarchieven.

Om op basis van deze selectiedoelstelling tot een waardering van de handelingen te komen, worden zes selectiecriteria toegepast:

Selectiecriteria	
<i>Handelingen die gewaardeerd worden met B(ewaren)</i>	
Algemeen selectie criterium	Toelichting
<i>1. Handelingen die betrekking hebben op voorbereiding en bepaling van beleid op hoofdlijnen</i>	Hieronder wordt verstaan agendavorming, het analyseren van informatie, het formuleren van adviezen met het oog op toekomstig beleid, het ontwerpen van beleid of het plannen van dat beleid, alsmede het nemen van beslissingen over de inhoud van beleid en terugkoppeling van beleid. Dit omvat het kiezen en specificeren van de doeleinden en de instrumenten.
<i>2. Handelingen die betrekking hebben op evaluatie van beleid op</i>	Hieronder wordt verstaan het beschrijven en beoordelen van de inhoud, het proces of de effecten van beleid.

Selectiecriteria	
<i>hoofdlijnen</i>	Hieruit worden niet per se consequenties getrokken zoals bij terugkoppeling van beleid.
3. <i>Handelingen die betrekking hebben op verantwoording van beleid op hoofdlijnen aan andere actoren</i>	Hieronder valt tevens het uitbrengen van verslag over beleid op hoofdlijnen aan andere actoren of ter publicatie.
4. <i>Handelingen die betrekking hebben op (her)inrichting van organisaties belast met beleid op hoofdlijnen</i>	Hieronder wordt verstaan het instellen, wijzigen of opheffen van organen, organisaties of onderdelen daarvan.
5. <i>Handelingen die bepalend zijn voor de wijze waarop beleidsuitvoering op hoofdlijnen plaatsvindt</i>	Onder beleidsuitvoering wordt verstaan het toepassen van instrumenten om de gekozen doeleinden te bereiken.
6. <i>Handelingen die betrekking hebben op beleidsuitvoering op hoofdlijnen en direct zijn gerelateerd aan of direct voortvloeien uit voor het Koninkrijk der Nederlanden bijzondere tijdsomstandigheden en incidenten</i>	Bijvoorbeeld in het geval de ministeriële verantwoordelijkheid is opgeheven en/of wanneer er sprake is van oorlogstoestand, staat van beleg of toepassing van noodwetgeving.

Belangen van de archiefbescheiden voor de overheidsorganen en de recht- en bewijszoekende burger

Bij de handelingen die zijn gewaardeerd voor vernietiging op termijn, is de termijn vastgesteld met het oog op het belang van de archiefbescheiden voor overheidsorganen en voor de recht- en bewijszoekende burger. De beoordeling en vaststelling van de termijnen zijn geschied door de deskundigen van de betrokken zorgdragers. De vertegenwoordiger van de algemene rijksarchivaris heeft zich ervan vergewist dat zij gezien hun inbreng en functie inderdaad kunnen gelden als deskundigen.

Belangen van de te bewaren archiefbescheiden voor het historisch onderzoek

In het driehoeksoverleg heeft de vertegenwoordiger van de algemene rijksarchivaris primair de belangen van het historisch onderzoek behartigd. Daarnaast hebben ook de overige deelnemers hun gedachten laten gaan over de vraag op welke wijze het belang van de bescheiden voor later historisch onderzoek in de selectielijst tot uiting zou moeten worden gebracht.

Ingevolge artikel 5, onder e, van het Archiefbesluit 1995 kan neerslag van bepaalde, als te vernietigen gewaardeerde handelingen betreffende personen en/of gebeurtenissen van bijzonder cultureel of maatschappelijk belang, van vernietiging worden uitgezonderd.

INHOUDELIJK VERSLAG

Opmerkingen naar aanleiding van de Historisch-Maatschappelijke Analyse (HMA)

De materiedeskundige geeft suggesties voor het opnemen van een aantal actoren aan de selectielijst. Het betreft het Gerechtshof, de Stichting ter Bevordering van de Notariële Wetenschappen, de Union Internationale du Notariat Latin (UINL) en de Stichting Notarieel Pensioenfonds.

Naar aanleiding hiervan kan het volgende worden opgemerkt:

1. Uitspraken van het Gerechtshof kunnen terug gevonden worden in de selectielijst van de Rechterlijke Macht (Stcrt. 2007, nr. 5).
2. De Stichting ter Bevordering van de Notariële Wetenschappen valt niet onder de Archiefwet 1995 en is zodoende niet opgenomen in de selectielijst. Dit geldt ook voor de Stichting Notarieel Pensioenfonds. Om die reden zijn handelingen die gerelateerd zijn aan de taken van de Stichting Notarieel Pensioenfonds niet opgenomen in het rapport institutioneel onderzoek (p.56).
3. De UINL is vertegenwoordigd met een bestuurslid in de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie (KNB), die deze organisatie in zijn portefeuille heeft. De KNB bezit een eigen selectielijst (Stcrt. 2005, nr. 212).
4. Bij de acquisitie van particuliere archieven door het Nationaal Archief op het beleidsterrein Notarissen zullen de opmerkingen in de HMA worden meegenomen.

De significante ontwikkelingen die hetzij in de literatuur (A.A. van Velten, *Het Notariaat: inderdaad een elastisch ambt*), hetzij door de heer Gehlen genoemd worden, worden afgedekt in de algemene beleidshandelingen van onderhavig BSD, zoals handeling 1 en 2, waarvan de neerslag voor blijvende bewaring is voorgesteld. De neerslag van de Commissie Pitlo, die in dit verband ook als belangrijke speler wordt genoemd, komt als actor terug in deze selectielijst met handeling 120, waarvan de neerslag eveneens voor blijvende bewaring is aangemerkt. Voor informatie over de fusie van de notariële broederschappen en andere belangrijke ontwikkelingen binnen de beroepsgroep is niet alleen het onderhavige BSD van belang, maar ook de eerdergenoemde selectielijst van de KNB, op basis waarvan het relevante materiaal voor historisch onderzoek bewaard zal blijven.

De door de materiedeskundige genoemde ontwikkelingen worden daarmee in voldoende mate gedocumenteerd, door middel van de waarderingen in het onderhavige BSD, danwel de gerelateerde selectielijst voor de KNB.

HANDELINGEN

Actor: minister van Justitie

Handeling 16 tot en met 30:

Handelingen betreffende de Nederlandse inbreng in de Europese Unie

Gelet op de marginale betekenis van 'Europa' op dit beleidsterrein, die uit de HMA naar voren is gekomen, vraagt het Nationaal Archief zich af of deze lange lijst van handelingen niet kan worden samengevat in één algemene handeling. De materiedeskundige vermeld in de Historisch Maatschappelijke Analyse dat het onderwerp wel wordt besproken binnen de EU, maar dat het op te veel problemen stuit om er een daadwerkelijke Europese regelgeving aan te verbinden. Er ontstaat wel Europese wetgeving op het gebied van bijvoorbeeld erfrecht en onroerend goed verkeer, waardoor meer samenwerking bewerkstelligd wordt op internationaal niveau. De EU heeft echter nog geen richtlijnen gegeven aan het notariaat als instituut. Elk land heeft haar eigen wet- en regelgeving die grotendeels niet op Europees vlak geregeld is. Brussel bemoeit zich meer met het materiële recht, zoals het privaatrecht en allerlei onderdelen daarvan, maar niet met het notarisinstituut binnen de diverse landen.

Uiteindelijk wordt overeengekomen om alleen de meest relevante handelingen voor het beleidsterrein Notarissen in het BSD te behouden. Het betreft hier handeling 16, 18, 20, 21, 27 en 28. Alle overige handelingen worden uit de selectielijst verwijderd. Allen gaan akkoord.

Handeling 31:

Het benoemen, het weigeren van een benoeming en het ontslaan van een notaris

De vertegenwoordigster van de algemene rijksarchivaris vraagt zich af of de neerslag onder deze handeling niet terug te vinden is in het register van de Kamer van Toezicht, waardoor deze handeling op V gezet zou kunnen worden. Naar aanleiding hiervan vindt nader dossieronderzoek plaats, waaruit blijkt dat zich onder de neerslag rapportages van de Kamer van Toezicht bevinden betreffende onderzoeken naar de achtergrond van notarissen. Dit levert interessante informatie op over het beeld van de beroepsgroep van geheel. Overeengekomen wordt om deze rapporten op B1 te zetten, evenals

de uittreksels uit het register van de Kamer van Toezicht. De waardering voor alle overige stukken wordt vastgesteld op met V7 jaar.

Handeling 32:

Het verlengen van de termijn voor het afleggen van de eed voor het ambt van notaris

Het Nationaal Archief stelt voor om deze handeling met V te waarderen. De Kamer van Toezicht houdt een register waarin de namen van de in het desbetreffende arrondissement gevestigde notarissen, met de datum en plaats van hun geboorte, worden opgenomen en waarin tevens aantekening wordt gehouden van de datum van de benoeming, de datum van de eedsaflegging, de ingangsdatum van de bevoegdheid, de plaats van vestiging, de datum van ontslag van rechtswege of op eigen verzoek dan wel de datum van overlijden. Ook wordt een register gehouden waarin de namen van de bevoegde waarnemers zijn opgenomen en aantekening wordt gemaakt van het begin en het einde van de waarnemingstermijn. Direct na het eedsaflegging laat de notaris zich bij het register inschrijven. Alle basisinformatie over beroepsuitoefening bevindt zich in dit register, dat wordt bewaard (zie handeling 45). Allen gaan derhalve akkoord dat de neerslag van deze handeling op V gezet kan worden.

Handeling 49:

Het stellen van regels ter bepaling van de status van het kantoor waar een kandidaat-notaris werkzaam is

Het Nationaal Archief stelt voor deze handeling met V te waarderen. Elk notariskantoor dient te voldoen aan een aantal eisen om als zodanig te mogen functioneren. Een gedegen ondernemingsplan en inschrijving van de betreffende notaris behoren tot enkele van de vereisten. Deze handeling zegt niets over deze eisen en heeft zodoende geen toegevoegde waarde voor onderhavige selectielijst. Allen gaan akkoord.

Handeling 54:

Het vaststellen van het model van het getuigschrift voor het behalen van het examen voor het ambt van notaris

Handeling 130:

Het vaststellen van modellen van staten en de daarbij behorende omslag, bedoeld voor de door de Stichting Notarieel Pensioenfonds aan de Verzekeringskamer te overleggen, en door de actuaris samen te stellen wetenschappelijke balans en verlies- en winstrekening, een actuarieel verslag betreffende het fonds en een door een accountant gecontroleerd verslag, waarin een volledig beeld van de financiële toestand van het fonds wordt gegeven

Het Nationaal Archief stelt voor deze handelingen met V te waarderen. Het model zegt niets over de feitelijke benoeming van de notaris en de eisen die aan het ambt gesteld worden. Deze neerslag is onder andere terug te vinden in de neerslag van handeling 45. Allen gaan akkoord.

Handeling 55

Het bij algemene maatregel van bestuur vaststellen van nadere voorschriften betreffende het examen en de examencommissie voor de benoeming van notarissen

Het Nationaal Archief stelt voor om deze handeling met V te waarderen. De onderliggende neerslag betreft bepalingen over onder andere de reis- en verblijfskosten van de leden van de commissie. Deze informatie is niet van belang om inzicht te verkrijgen in de benoemingseisen van de notaris. Allen gaan akkoord.

Handeling 61:

Het gedurende drie jaar na inwerkingtreding van de wet op het Notarisambt jaarlijks bij ministeriële regelingen vaststellen van tarieven of een tarievenstelsel ter bepaling van het honorarium dat de notaris de cliënt in rekening brengt

Handeling 62:

Het vaststellen van tarieven of een tarievenstelsel ter bepaling van het honorarium dat de notaris de cliënt in rekening brengt

Het Nationaal Archief stelt voor deze handelingen op basis van de HMA met B5 te waarderen. De materiedeskundige geeft in de HMA aan dat het tarievenstelsel een belangrijk gegeven is in de nieuwe Wet op het Notarisambt (1999). Deze bracht een nieuwe ontwikkeling binnen het notariaat te weeg, die gekenmerkt kan worden door marktwerking en concurrentie. Allen gaan akkoord.

Handeling 69:

Het verlenen van verlof aan anderen dan de onmiddellijk belanghebbende personen of hun erfgenamen inzage te nemen of afschriften of uittreksels te vorderen van notariële akten ouder dan zeventig jaar

Het Nationaal Archief stelt voor deze handeling met V te waarderen. De handeling heeft geen toevoegende waarde voor het handelen van de minister op dit beleidsterrein en is te gering om een reconstructie te kunnen maken. Allen gaan akkoord.

Handeling 78:

Het bij algemene maatregel van bestuur vaststellen van de wijze waarop het indienen van aanvragen, het verstrekken van inlichtingen en de vergoedingen voor de aanvragen uit het testamentenregister worden geregeld

Het Nationaal Archief stelt voor om deze handeling met B5 te waarderen. De handeling leidt tot hetzelfde product als handeling 76, waarvan de neerslag wèl wordt bewaard. Allen gaan akkoord.

Handeling 92:

Het aanwijzen van een vestigingsplaats voor het Centraal Bureau van Bijstand

Het Nationaal Archief stelt voor deze handeling met V te waarderen. De handeling heeft geen toevoegende waarde betreffende de taakuitvoering van het Centraal Bureau van Bijstand. Binnen het notarissenbeleid speelde de vestigingsplaats alleen een grote rol als het de kantoren van de notarissen betrof. De overheid had bepaald dat er zich binnen een regio een vastgesteld aantal kantoren mocht vestigen. Allen gaan akkoord.

Handeling 110:

Het verrichten van activiteiten in het kader van de vervanging van het Centraal Bureau van Bijstand door het Bureau Financieel Toezicht

Het Nationaal Archief stelt naar aanleiding van het product en de opmerking van de handeling voor deze met V te waarderen. De neerslag betreft grotendeels administratieve verwickelingen die geen hoofdlijn van het handelen vormen en zijn niet van belang voor een reconstructie van het beleidsterrein. Allen gaan akkoord.

Handeling 115:

Het vaststellen van algemeen verbindende voorschriften of beleidsregels ten aanzien van de uitoefening van de taken van het Bureau

Het Nationaal Archief stelt voor deze handeling met B5 te waarderen. De betreffende regels geven een verantwoording over de manier waarop het Bureau Financieel Toezicht haar taken uitvoert. Allen gaan akkoord.

Actor: Centraal Bureau van Bijstand (CBB)

Handeling 105

Het jaarlijks uitbrengen van een verslag van haar werkzaamheden aan de minister van Justitie

Handeling 106:

Het opstellen van een jaarrekening

Het Nationaal Archief stelt voor deze handelingen met B3 te waarderen voor het verslag / jaarrekening en V voor de overige neerslag. Deze documenten kunnen inzicht verschaffen in de werkwijze van het Centraal Bureau van Bijstand en vormen tevens een verantwoording voor het te volgen beleid. Allen gaan akkoord.

Actor: Kamer van toezicht

Handeling 34:

Het behandelen van klachten over notarissen of kandidaat-notarissen

Het Nationaal Archief stelt voor om deze handeling met B5 te waarderen. De klachten vormen een steeds groter onderdeel van het notariaat doordat cliënten steeds mondiger worden. Allen gaan akkoord.

Handeling 45:

Het aanwijzen van een notaris of kandidaat-notaris ter vervanging van een notaris

De vertegenwoordigster van de algemene rijksarchivaris merkt op dat er geen handeling is betreffende het register waarin alle (kandidaat)notarissen worden opgetekend. De vertegenwoordiger van de zorgdragers erkent dit en ziet de essentie van toevoeging in. Er wordt overeengekomen om de bestaande (bovenstaande) handeling te veranderen in:

“Het bijhouden van een register van notarissen, waarnemend notarissen en nevenbetrekkingen van notarissen.” Deze wordt gewaardeerd met B5. Allen gaan akkoord.

Handeling 68:

Het aanwijzen van een (kandidaat-)notaris als bewaarder van de protocollen of als plaatsvervanger

Het Nationaal Archief stelt voor deze handeling met V te waarderen. Alleen de protocollen zijn van belang om voor bewaring in aanmerking te komen. Deze vormen de belangrijkste neerslag om een reconstructie van het handelen te kunnen maken. Allen gaan akkoord.

Handeling 90:

Het verstrekken van tuchtrechtelijke verklaringen aan kandidaat-notarissen

Het Nationaal Archief stelt voor deze handeling met B5 te waarderen. De verklaringen vormen een onderdeel van de benoeming van de kandidaat-notaris. Hierin bevindt zich onder andere informatie over eventuele bedenkingen die de Kamer van Toezicht ten opzichte van de kandidaat-notaris bezit voor het uitoefenen van het ambt. Allen gaan akkoord.

Actor: Minister van Financiën

Handeling 110:

Het verrichten van activiteiten in het kader van de vervanging van het Centraal Bureau van Bijstand door het Bureau Financieel Toezicht

Het Nationaal Archief stelt naar aanleiding van het product en de opmerking van de handeling voor deze met V te waarderen. De neerslag betreft grotendeels administratieve verwickelingen die geen hoofdlijn van het handelen vormen. Dergelijke administratieve handelingen krijgen doorgaans een V-waardering, omdat zij niet van belang zijn voor een reconstructie van het beleidsterrein. Allen gaan akkoord.

Over de waardering van de overige handelingen waren alle betrokken partijen het eens.

Het verslag is in mei 2007 ter goedkeuring voorgelegd aan de deelnemers van het driehoeksoverleg. Allen hebben zich akkoord verklaard met het voorgelegde verslag.

Historisch-Maatschappelijke Analyse

Beleidsterrein:
Notarissen vanaf 1945

Deskundige:
Prof.mr. A.F. Gehlen

Werkwijze:
Voorafgaand aan het gesprek zijn de heer Gehlen het vragenformulier Historisch-Maatschappelijke Analyse, de inleiding en literatuurlijst uit het RIO Notarissen en het actorenoverzicht uit het BSD 'Notarissen 1945-' toegezonden.

Datum:
Op 4 april 2007 heeft een medewerker van het Nationaal Archief met de heer Gehlen aan de hand van het vragenformulier HMA gesproken over het betreffende beleidsterrein. Het gesprek is verwerkt tot onderstaand verslag.

Interviewer:
Mw. drs. M. van Kooten

Verslag

Naar aanleiding van de toegezonden tekst plaatst de materiedeskundige een kleine kanttekening bij een tekst uit de inleiding van het RIO (p.14). Het betreft de zin "In de tweede helft van de 20ste eeuw werd vanuit het notariaat zelf steeds meer aangedrongen op een (grondige) herziening van de Wet op het Notarisambt." Dit is niet juist. Niet vanuit het notariaat werd aangedrongen op een herziening van de wet, maar vanuit de overheid. Men was van mening dat notarissen te veel verdienden en er moest een betere toegankelijkheid op het ambt komen door kandidaat-notarissen voor de benoeming. Het notariaat heeft zich hier in eerste instantie deels tegen afgezet, maar het leidde uiteindelijk wel tot een akkoord.

Aan de hand van het actorenoverzicht wil de heer Gehlen een aantal suggesties doen voor actoren die wellicht aan de lijst toegevoegd kunnen worden. Het betreft in eerste instantie het Hof van Amsterdam dat zich bezig houdt met hogere beroepspraak in tuchtrechtelijke zin. Het Hof bezit een aparte kamer welke zich bezighoudt met het notariaat. Het speelt een grote rol in de afhandeling van klachten van cliënten/burgers. Het Hof speelt een grotere rol in het notariaat dan de Kamers van Toezicht, die wel in deze selectielijst zijn opgenomen.

Ook de Stichting ter Bevordering van de Notariële Wetenschappen (Amsterdam) kan een nuttige toevoeging zijn aan de selectielijst. Zij zet zich in voor het wetenschappelijk belang van het notariaat. Hoewel de Stichting niet zozeer meewerkt aan de beleidsvorming op het gebied van het notariaat is zij wel van groot wetenschappelijk belang en heeft zij verschillende leerstoelen aan universiteiten. De Union Internationale du Notariat Latin is een wereldwijde organisatie die nauw verbonden is aan de eerdergenoemde stichting en zodoende de belangen van het Latijnse Notariaat behartigt. Daarnaast speelt het Notarieel Pensioenfonds ook een belangrijke rol in de beleidsvorming van het notariaat.

In plaats van uitgebreid in te gaan op de vragen verwijst de materiedeskundige naar het boek "Het notariaat: inderdaad een elastisch ambt.", geschreven door A.A. van Velten. Deze studie geeft antwoord op de meeste vragen in het HMA en kan dan ook een belangrijke leidraad zijn bij de inrichting van de HMA. De belangrijkste ontwikkelingen op het gebied van het notariaat in de twintigste eeuw worden hierin beschreven. De onderstaande vragen zijn beantwoord aan de hand van bovenvermeld boek en de toelichting van de materiedeskundige.

Vraag 1: Welke ontwikkelingen hebben zich voorgedaan op het beleidsterrein, en wat is het belang daarvan?

- Aan het eind jaren van de jaren 50 werd er een nieuwe wet ingesteld, waardoor de notariële opleiding universitair werd. Daarvóór voldeed een staatsexamen.
- Naar aanleiding van een rapport van Pitlo werd de leeftijdsgrens verlaagd. Terwijl men voorheen notaris voor het leven was, werd vanaf 1954 bewerkstelligd dat notarissen met pensioen konden. In instantie kon de notaris op zijn 70ste met pensioen, maar in 1984 werd de leeftijd nogmaals verlaagd tot 65.
- In 1974 kwam er een fusie tot stand tussen de broederschap van kandidaat-notarissen en de Broederschap van notarissen en werd de Koninklijke Notariële Broederschap opgericht. In 1997 veranderde de rechtspositie van de organisatie tot een PBO en kreeg de naam Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie.
- Andere ontwikkelingen die hun sporen hebben achter gelaten op het notariaat zijn onder andere het rapport van Bosboom-Hegener (1972), waarin een verdere specialisatie van de notaris vereist werd door de opkomst van een steeds mondigere clientèle, en de wijzigingen binnen het Burgerlijk Wetboek (1992) die van invloed zijn geweest op de taakuitoefening.
- Tussen 1970 en 2000 werd het notariaat gekenmerkt door schaalvergroting. Terwijl de notariskantoren voorheen vooral eenmanskantoren waren, werden zij vanaf de jaren 70 samengevoegd door fusies en samenwerkingsverbanden. Deze ontstonden tussen notarissen onderling, maar ook met de advocatuur en fiscale bureaus. Deze ontwikkeling mondde in 1999 uiteindelijk uit in een nieuwe wet op het notarisambt, waardoor er marktwerking ontstond en een doorstroming binnen het notariaat. In de nieuwe wet stond onder andere voorgeschreven dat de tarieven in beginsel vrij werden gelaten, maar dat er in de eerste drie jaar na instelling een stelsel zou worden gevolgd, waarna een evaluatie zou volgen. Daarnaast schreef de wet een stage van zes jaar voor voor de kandidaat-notaris en had de notaris een vaste plaats van vestiging, maar was het geoorloofd om in elke gemeente akten te passeren.
- De invloed van de Europese Unie op het Nederlandse notariaat en vice versa is vooralsnog van geringe aard. Er wordt wel gediscussieerd over het onderwerp, maar het stuit op te veel problemen om er een daadwerkelijke Europese regelgeving aan te verbinden. Er is onder andere gesproken over de plaatsing van notarissen, wat wil zeggen dat als iemand afgestudeerd was aan een universiteit, men in alle landen benoemd kon worden. Dit is uiteindelijk bij theorie gebleven, omdat in de praktijk bleek dat er nog wat haken en ogen aan dit principe zaten. Het bleek toch heel moeilijk om, vanwege een andere cultuur en wetgeving, in elk land aan de slag te kunnen. Er ontstond echter wel Europese wetgeving op bijvoorbeeld erfrecht en onroerend goed verkeer, waardoor meer samenwerking bewerkstelligd werd op internationaal niveau. De EU heeft echter nog geen richtlijnen gegeven aan het notariaat als instituut. Elk land heeft haar eigen wet- en regelgeving die grotendeels niet op Europees vlak geregeld is. Brussel bemoeit zich meer met het materiële recht, zoals het privaatrecht en allerlei onderdelen daarvan, maar niet met het notarisinstituut binnen de diverse landen.

Vraag 2: Welke gebeurtenissen / incidenten hebben plaatsgevonden, en in hoeverre zijn deze van belang geweest voor het beleidsterrein (en eventueel aanverwante beleidsterreinen)?

Hierbij kunnen de eerdergenoemde fusie tussen de broederschappen genoemd worden, evenals de verschillende rapporten en onderzoeken die binnen het notariaat hebben plaatsgehad (zoals het Rapport Bosboom-Hegener) en de diverse congressen en vergaderingen.

Vraag 3: Welke individuen / groepen zijn van belang geweest op het beleidsterrein (en eventuele aanverwante beleidsterreinen) en waarom?

Vraag 4: Welke organisaties zijn van belang geweest op het beleidsterrein (en eventueel aanverwante beleidsterreinen) en waarom?

Naast de KNB zijn organisaties als de Stichting tot bevordering van de Notariële Wetenschap en de Union Internationale du Notariat Latin van belang geweest op het beleidsterrein. De Stichting

behartigt de belangen van het notariaat vanuit wetenschappelijk oogpunt en heeft voor een aantal leerstoelen aan vooraanstaande universiteiten gezorgd. De internationale Union bekeek het notariaat vanuit Latijnse uitgangspunten en bemoeit zich met de internationale beleidsvorming.

Vraag 5: In hoeverre mag verwacht worden dat de informatie met betrekking tot de op grond van bovenvermelde vragen als belangrijk te kwalificeren onderwerpen alleen kan worden aangetroffen in de overheidsarchieven m.b.t. het beleidsterrein of dat deze wellicht ook elders te vinden is?

Hierbij kan verwezen worden naar onder andere de archieven van de betreffende organisaties die de materiedeskundige noemt als toevoeging aan het actorenoverzicht.

Vraag 6: In hoeverre is het noodzakelijk om nog andere deskundigen over deelaspecten van het beleidsterrein te raadplegen en wie zou daar het beste voor benaderd kunnen worden?

De materiedeskundige noemt prof. van Velten vanwege zijn betrokkenheid bij Stichting ter Bevordering van de Notariële Wetenschap en de Union internationale du Notariat Latin. Daarnaast heeft hij meerdere boektitels op zijn naam staan, zoals het gebruikte boek voor de HMA.

Vraag 7: Is er eventueel (literatuur-) onderzoek noodzakelijk?

De heer Gehlen noemt aan het begin van de HMA het boek van Prof. A.A. van Velten, "Het notariaat: inderdaad een elastisch ambt." (Ars Notariatus 108, Deventer 2000)

Daarnaast:

- "De Ars Notariatus en de Rechtswetenschap." (Ars Notariatus 131, Deventer 2006)
- "Notariaat in de steigers." (Ars Notariatus 133, Deventer 2006)
- Eindrapport Commissie monitoring notariaat periode 1999-2003 (Den Haag, februari 2003)
- Commissie Evaluatie Wet op het notarisambt. Het beste van twee werelden.

Deze laatste twee rapporten zijn uitgaven van de KNB. Het belangrijkste boek is echter de eerstgenoemde, die tevens voor het schrijven van de HMA is gebruikt.